

Objevení kaňonu Somoto v Nikaragui

Petr Kycl

Nenadálý objev na řece Coco

Namancambre, tak zní v indiánském jazyce Nahuatl název ojedinělého přírodního fenoménu, jenž dostal v nedávné době nové pojmenování – kaňon Somoto. Somoto podle stejnojmenného města, jež je centrem místní provincie Madriz. Ojedinělý proto, že tento kaňon, na rozdíl od jiných, mnohem větších či známějších světových kaňonů, nebyl řekou vyhlouben ve vápencích či pískovcích, ale ve vulkanických horninách – ignimbritech. Stáří hornin bylo později datováno přibližně na 14 mil. let, takže samotný vznik kaňonu musel probíhat v relativně nedávné době. Ke znovuobjevení tohoto přírodního fenoménu došlo vlastně náhodou při rutinní terénní práci českých geologů – při geologickém mapování a dokumentaci geologických rizik. A jak se celý příběh odehrál? Vše jsem zachytil ve svém deníku z expedice „Nikaragua 2004“.

Pondělí 22. 3. 2004

... Po krátké cestě po panamerické dálnici odbočujeme k Río Coco do hurikánem Mitchem zničené vesnice Valle El Guyabo a pak proti proudu pokračujeme kamenitým řečištěm na Los Corallitos. Tam necháváme auto a dále jdeme pěšky. Je to v místech, kde Coco podle vrstevnic v mapě opouští kaňonovité území, kde nápadně lomí svůj směr o 270° a stáčí se podél výrazné tektonické linie přímo k severu. Cesta podél toku začíná pozvolným zestrhováním skalních, stále ještě rozevřených stěn. Ve svém ústí může údolí dosahovat šířky tak 150 m. Dobře jsou patrné oholené břehy, vymyté posledním přívalem vody (hurikán Mitch v roce 1998), pozorovatelným do výšky cca 6–7 m. Dále pokračujeme proti proudu a údolí se zužuje, vymytá zóna od velké vody se zvedá až na nějakých 15 m. To musel být hukot, když tu tekly ty nepředstavitelné přívaly vody. Tehdy tu napršelo za necelý týden 1750 mm srážek. Nakonec jsou břehy už velmi strmé a cesta začíná být nebezpečná, dál to jde jen lezecky po strmých stěnách nad vodou, a tak pokračuji jenom já. Asi po desetimetrovém kolmém převisu se ale dostávám opět do míst, kde se dá jít pohodlně podél vody. Ignimbrity jsou erodovány a tvoří esteticky nádherné reliéfy s krásnými obřími hrnci. Nakonec se

Kaňon Somoto, vyhloubený ve vulkanických horninách – ignimbritech.

dostávám do míst, kde je kaňon úzký pouze cca 10 m a kde už nejde projít. Jen plavat, a to se mi teď nechce, i když pohled do hrdla kaňonu je dosti lákavý, vyvolávající lehké mrazení v zádech. Strmé stěny se tyčí do výšky přes 100 m. Dokonce GPS nevyhledala ani jeden satelit, a tak místo nelze ani zaměřit. Chvíli tam stojím a koukám. Nádhera. Poté se vracím ke klukům, aby neměli strach, že se mi něco stalo, a společně pochodujeme zpět k autu. Vracíme se na hlavní silnici a objíždíme Loma El Jicaral až do Santa Catalina. Po krátkém ověření hranice popelových proudů, zvaných „kyseláče“, s nadložními bazalty se vracíme domů...

A protože se nám při první návštěvě místo zalíbilo a zároveň jsme ho považovali za něco výjimečného, vydali jsme se do těchto míst ještě jednou, na další, tentokrát detailnější rekognoskaci o 2 týdny později.

Neděle 4. 4. 2004

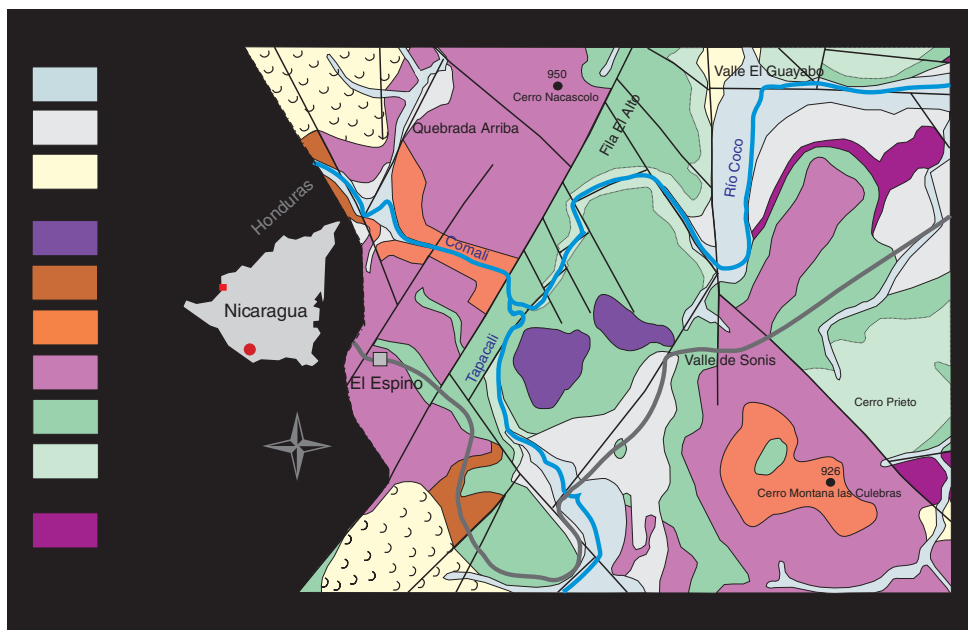
... Odpoledne se Jirka s Tondou vrátili z terénu a hned ve 2 hodiny jsme po mém vyprávění opět vyjeli směr kaňon Coco. Jeli jsme všichni kromě Vládi a Aleše. Šli jsme opět stejnou cestou jako posledně se Šnekem a Vládou, tedy z Las Corallitos. Došli jsme až do místa, kde jsem minule skončil, znal jsem už cestu přes skalní převis, a když byl člověk trochu opatrný, nebyl to velký problém. Pouze Sidonio a Espe skončili tam, kde minule zůstali kluci. Když jsme stáli u vody, na konci našeho putování suchou nohou, ale prakticky na začátku toho pravého kaňonu, lehce jsem nadhodil, že by to šlo zkusit přebrodit bez bot ještě kousek dál. Bylo to tak lákavé, když jsme se dívali do hrdla, kde se stěny kaňonu jakoby dotýkali. Martin se hned chytl. Kousek jsme šli po kolena ve vodě, ale pak se dno rychle zestrmovalo. Tak jsem sundal triko, položil na něj foťák a GPS a plaval za Martinem, který vyrazil napřed. Asi po dvou štěrkových brodech a následném přeplavání uzavřených bazénů jsme se dostali do nejužšího místa kaňonu. Byla zde velká hloubka, určitě přes 4 m, co jsem se potopil. Hlouběji už mě nepustil strach z neznámého. Šířka mezi stěnami byla tak 5 až 8 m a výška stěn kolem 80 m. Pak jen proužek modré oblohy. Bylo už pozdní odpoledne a při hladině byla docela tma, sluníčko prosvítalo jen při horních okrajích stěn. Bylo to fascinující, plavali jsme a já si představoval, jak tu museli žít indiáni v dobách předkolumbovských. Nejlepší pohled byl samozřejmě při plavání na znak, jen strmé skály a prosvítající obloha. Ale to jsem se zase musel mít na pozoru, abych nevrátil hlavou do některého z výčnělků, tvarovaných protékající vodou. Plavali jsme v kuse dalších cca 200 m, poté se kaňon začal pozvolna opět rozvírat. Byl to úžasný pocit, všude ticho, a když jsem něco zakřičel, mezi stěnami vznikala krásná ozvěna. Byl to zvláštní pocit, touha objevovat byla ten den větší než jakýkoli strach. Asi nejhorší byla představa, že se ze skal uvolní třeba jen malý kámen... Ale na to nešlo myslet.

Řeka Río Coco proráží ryolitové a dacitové ignimbrity.

Tůň v řece Río Coco jsou propojeny kanály, které umožňují turistům plout kaňonem na lodích.

Geologická mapa oblasti poblíž města Somoto.

Vrátili jsme se zpět, byli jsme pryč už dlouho a nechtěli jsme vyvolávat obavy u ostatních. Čekali nás jen Profesor, Béda a Jorge. Ostatní se už pomalu vraceli k autům...

Geografie kaňonu

Kaňon je situován 15 km západně od již zmíněného města Somoto, vzdáleného od Managuy 214 km na sever (po silnici NIC-1), a jen několik málo kilometrů na východ od hranice Nikaraguy s Hondurasem. Přístup ke kaňonu je z hlavní silnice NIC-1 směrem od Somota, několik metrů před usedlostí Valle de Sonis, odbočkou vpravo po kamenité cestě až do údolí Río Coco a dále proti proudu. Přístup byl v době objevení velmi komplikovaný, po vyschlém řečišti prakticky pouze pro auta s náhonem 4 × 4. Dnes vede ke vstupu do kaňonu pohodlná cesta. Na místě se také již vybírá vstupné a prohlídka je organizována místními průvodci.

Počátek kaňonu lze vymezit v místě soutoku řek Tapacalí a Comalí, tedy při vzniku samotné řeky Coco, a konec v místech, kde řeka Coco podle zlomové linie probíhající od severu k jihu prudce mění směr z jihovýchodu na sever a rozevírá se do široké nivy. Pak délka kaňonu dosahuje cca 3 km. Úsek strmých stěn je dlouhý kolem 800 m a nachází se ve střední a západní části.

Rozdíl výšek mezi hladinou v řece Coco (cca 620 m n. m.) a nejvyšším místem nad stěnami kaňonu (kóta bezejmenné elevace 804 m n. m.) je 184 m, kolmá výška stěn vlastního kaňonu však dosahuje maximálně 80–100 m. Šířka v nejužším místě kaňonu nepřesahuje 5 m a členité stěny se navzájem téměř dotýkají. Při následném podrobnějším průzkumu Ineterem byla sondována také hloubka dna v kaňonu, která při našem prvním „průzkumu“ nebyla zjištěna. Měřením se ukázalo, že hloubka v první uzavřené tůni dosahuje maxim 5,8 m a dále v kaňonu pod volnou hladinou až 9 m.

Turistická senzace

Kaňon byl dlouho skryt před veřejností a turisty a prakticky až publikace prvních fotografií geologů ČGS v deníku La Prensa těsně před odletem do vlasti z expedice „Nikaragua 2004“ a následná vlna medializace kaňonu stejnojmenným deníkem rozpoutaly široký zájem o tuto oblast. Do kaňonu se začali sjíždět první novináři, fotografové, geologové, zástupci místní samosprávy, politici a následně první turisté. Tato popularizace významně napomohla k rozvoji departementu Madriz a jeho centra Somoto. Nikaragua byla do té doby známá jako země sopek a turisté hojně navštěvovali především oblast vulkanického řetězce, včetně okolních měst, jako jsou Masaya, Granada či Leon. Dnes se kaňon Somoto stal jedním z nejexponovanějších přírodních míst v Nikaragui, podle oficiálních statistik ho každoročně navštíví 15 000 turistů, působí zde několik turistických agentur a asi 25 lokálních průvodců. V současné době se také usiluje o to, aby byl kaňon prohlášen geoparkem pod záštitou UNESCO, prozatím mu však zůstává pouze statut národního monumentu. To, o jak důležitý přírodní fenomén jde, dokládá také fakt, že jeho vyobrazení se dostalo na rubovou stranu bankovky s nominální hodnotou 50 cordob.

O kaňonu vyšla také publikace „The Somoto Grand Canyon (Nicaragua) – a Volcanic Geoheritage Site One Decade After Discovery: from Field Geological Mapping to the Promotion of a Geopark“ z pera Vladimíra Žáčka a kol.

Bankovka, na jejímž rubu je vyobrazen kaňon Somoto.